

Kokousmuistio

EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpanoa valmisteleva työryhmä

Kokous: Työryhmän 5. kokous

Aika: tiistai 16.4. klo 13-16

Paikka: Oikeusministeriö, Eteläesplanadi 10-12, kokoushuone Julkisuus (1. kerros)

Osallistujat:

Anna-Maija Pajukallio, ympäristöministeriö	puheenjohtaja
Riitta Levinen, ympäristöministeriö	varapuheenjohtaja
Tarja-Riitta Blauberg, ympäristöministeriö	pysyvä asiantuntija
Juha Espo, Tilastokeskus	kutsuttu asiantuntija
Kirsti Huovinen, maa- ja metsätalousministeriö	jäsen
Timo Hämäläinen, Suomen Kiertovoima ry	varajäsen
Tuulia Innala, Suomen Kuntaliitto	jäsen
Kaija Järvinen, ympäristöministeriö	kutsuttu asiantuntija
Esa Kuitunen, Keski-Suomen ELY-keskus	jäsen
Katja Moliis, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry	varajäsen
Ilkka Nieminen, Päivittäistavarakauppa ry	varajäsen
Jouni Nissinen, Suomen luonnonsuojeluliitto	varajäsen
Hanna Salmenperä, Suomen ympäristökeskus	pysyvä asiantuntija
J-P Salmi, Suomen Kuitukierrätys Oy (TYNK)	jäsen
Juha-Heikki Tanskanen, Rinki Oy	jäsen
Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät	jäsen
Anna Vainikainen, Elintarviketeollisuusliitto ry	varajäsen
Päivi Vilenius, Etelä-Suomen aluehallintovirasto	jäsen
Teemu Virtanen, Pirkanmaan ELY-keskus	jäsen
Sirje Stén, ympäristöministeriö	kutsuttu asiantuntija
Eevaleena Häkkinen, ympäristöministeriö	sihteeri

Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Anna-Maija Pajukallio avasi kokouksen klo 13.05.

Puheenjohtaja tiedotti, että työryhmän suunniteltu seuraava kokous 2.5.2019 perutaan, koska samana päivänä on jätedirektiivin komitean kokous, jossa äänestetään direktiivin raportointia koskevasta toimeenpanosäädöksestä. Kokouksen peruutuksen vuoksi työryhmän työohjelmaa joudutaan tiivistämään. Uusi työohjelma toimitetaan työryhmälle kokouksen jälkeen.

Sovittiin, että komission ehdotus jätedirektiivin toimeenpanosäädökseksi lähetetään koko työryhmälle. Ehdotuksesta voi toimittaa kommentteja 26.4. saakka.

Puheenjohtaja kertoi lisäksi, että työryhmän sihteeri Ella Särkkä jää kesällä äitiysvapaalle. Hänen sijaisekseen jätelain valmistelutehtäviin tulee Jussi Kauppila Suomen ympäristökeskuksesta.

Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

- Liite: Asialistan kohta 2, Luonnos edellisen kokouksen muistioksi

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

Keskusteltiin siitä, mitä tarkoitetaan muistioluonnoksen sivulla 5 olevalla lauseella ”Isommissa taajamissa ei ole merkitystä sillä, onko velvoiteraja 5 asuntoa/kiinteistö vai kaikki kiinteistöt taajamissa.” Todettiin täällä tarkoitettavan sitä, että velvoiterajalla ei ole kovin suurta merkitystä eri jätelajien keräyssaantojen kannalta. Keskustelussa tuotiin esille, että velvoiterajalla on kuitenkin merkitystä pienemmissä taajamissa sekä asiakkaalle aiheutuvien kokonaiskustannusten kannalta.

Keskusteltiin edellisessä kokouksessa esille tuodusta epäselvyydestä, kenen vastuulle kuuluu tuottajavastuujätteen mukana kerättävän muu samaa materiaalia oleva jäte, esimerkiksi metallipakkausten mukana kerättävä pienmetalli. Todettiin, että tällainen kuluttajilta (kotitalouksilta) kerättävä muu jäte kuuluu kunnan vastuulle.

Kokouksessa myös sovittiin, että mikäli sihteeristö pyytää kokouksessa kommentteja jostakin tietystä aiheesta, kysymykset toimitetaan jatkossa työryhmälle myös kirjallisina heti kokouksen jälkeen eikä pelkää osana kokousmuistiota.

Seuranta- ja raportointivaatimukset

- Liite: Asialistan kohta 3, Jätedirektiivien seuranta- ja raportointivaatimukset
- Liite, Asialistan kohta 3, Jätedirektiivien seuranta- ja raportointivaatimukset (laajempi tausta-aiheisto)

Eevaleena Häkkinen esitteli aiheen.

Keskustelussa sähköiseen siirtoasiakirjajärjestelmään siirtymistä pidettiin lähtökohtaisesti toivottavana. Toisaalta tuotiin esille, että pienille yrityksille olisi edelleen tarpeen säilyttää mahdollisuus paperisen siirtoasiakirjan käyttöön. Siirtoasiakirjojen suuren määrän arvioitiin myös tuottavan paljon lisätyötä. Tulisi miettiä miten toiminnan valvonta järjestetään.

Siirtoasiakirjoja pidettiin parissa puheenvuorossa vartenotettavana vaihtoehtona rakennus- ja purkujätteen raportointiin. Sähköisen siirtoasiakirjavelvoitteen laajentaminen muihin kuin direktiivin ja POP-asetuksen edellyttämiin jätteisiin tulisi arvioida jätelajeittain ja se tulisi toteuttaa vaiheittain. Toisaalta myös velvoitteen ulottamista kaikkiin jätteisiin tuettiin yhdessä puheenvuorossa. Lisäksi tuotiin esille, että olisi tarvetta saada tietoa myös EU:n jätteesiirtoasetuksen ns. vihreän listan jätteiden siirroista.

Sähköisen siirtoasiakirjajärjestelmän käytännön toimintaan nähtiin liittyvän suuria kysymysmerkkejä, esimerkiksi millä tavoin varmistetaan tiedon oikeellisuus. Jätteiden jäljitettävyyden varmistamista käsittelyketjun eri vaiheissa pidettiin todella haastavana; kuinka järjestelmässä huomioidaan esimerkiksi jäte-erien väli-varastointi, jakautuminen tai yhdistyminen eri käsittelyvaiheissa.

Asian seuraavaa käsittelyä varten sihteeristöä pyydettiin avaamaan, mitä EU:n POP-asetuksen edellyttämä seurantavelvoitteen laajentaminen myös POP-jätteisiin tarkoittaisi käytännössä jätteenkuljetus- ja käsittelyketjun eri toimijoiden kannalta.

Keskustelussa todettiin, että tarve uudelle tietojärjestelmälle ja sähköisen tiedonsiirron lisäämiselle on ilmeinen, ottaen huomioon raportoinnin edellyttämän tiedon suuri määrä. Tulisi huolehtia, että uuden tieto-

järjestelmän käyttöönotto on sujuvampaa kuin nykyisellä YLVA-järjestelmällä on ollut. Pidettiin myös tärkeänä, että sidosryhmät osallistetaan jätetietojärjestelmän kehittämiseen jo sen alkuvaiheessa, koska viranomaisilla ei välttämättä tietoa toiminnan käytännöistä.

Uuden jätetietojärjestelmän toivottiin palvelevan viranomaisten lisäksi myös muita toimijoita. Raportointivelvoitteista säädettyä tulisi huolehtia, ettei vaadita päällekkäistä raportointia esimerkiksi ympäristölupapalvelu- ja ympäristövalvonnasta. Osa ehdotetuista raportointivaatimuksista (mm. yhdyskunta- ja pakkausjätteen lajittelu- ja käsittelylaitoksilta edellytetyt tiedot käsittelyyn tuodusta jätteestä) näyttäisi olevan päällekkäisiä mahdollisen siirtoasiakirjoilla toteutettavan seurannan kanssa.

Sihteeristö totesi, että siirtoasiakirjavelvoite ei nykyisellään kata pakkaus- ja yhdyskuntajätteitä, lukuun ottamatta vaarallisia jätteitä. Lisäksi siirtoasiakirja ei välttämättä sisällä kaikkia raportoinnissa tarvittavia tietoja.

Juha Espo Tilastokeskuksesta totesi, että uusille tietojärjestelmille on selvää tarvetta tilastonäkökulmasta. Järjestelmien olisi hyvä olla on-line -tyyppisiä. Esimerkiksi Hollannissa ja Itävallassa sähköinen jäte-erien siirtojen seuranta on jo nykyisin käytössä. Järjestelmien rakentamisessa olisi hyvä miettiä samalla muidenkin kansainvälisten raportointien tietotarpeet. Jätetietojen tilastoinnin ja raportoinnin lisäksi myös esimerkiksi kasvihuonekaasupäästöjen laskenta voisi hyötyä sähköisestä siirtoasiakirjasta.

Sivutuote ja jätteeksi luokittelun päättymisen, 2. käsittely

- Liite: Asialistan kohta 4, Sivutuotteet ja jätteeksi luokittelun päättymisen – menettelysäännökset

Kaija Järvinen esitteli aiheen.

Yhdessä puheenvuorossa tuettiin sihteeristön ehdotusta, että sivutuotteeksi luokittelua ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat päätökset tehtäisiin aluehallintovirastoissa ja kunnissa osana olemassa olevaa ympäristölupaprosessia, ottaen huomioon YSL 89 ja 96 §:n tarjoaman mahdollisuuden menettelyn keventämiseen. Toisaalta esitettiin, että kaikki jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat päätökset voitaisiin keskitää aluehallintovirastoon (ehkä jopa yhteen AVlin) tai muuhun valtion virastoon. Näin päätöksiin saataisiin yhtenäisempi linja.

Yhdessä kommentissa toivottiin, että olisi harkittu myös erillistä kevyempää ja nopeampaa päätöksentekomenettelyä, joka osoitettaisiin yhdelle viranomaiselle. Päätösten sitomisen ympäristölupaprosessiin katsottiin sivuuttavan YSL 29 §:n, jossa luvan muuttamisen perusteena on toiminnan olennainen muutos. Jätteeksi luokittelun päättymistä koskevaa ratkaisua ei voida pitää toiminnan olennaisena muutoksena, joka laukaisisi luvan muutostarpeen.

Sihteeristö vastasi, että jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva ratkaisu ei välttämättä ole luvan olennainen muutos, mutta muun olennaisen muutoksen yhteydessä voidaan hakea myös EoW-ratkaisua. Mikäli halutaan pelkkä jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva muutos olemassa olevaan lupapäätökseen, haettaisiin lupaa YSL 89 §:n mukaisella hakemuksella.

Sihteeristö totesi, että mikäli kommentissa esitetään YM:n ehdotuksesta poikkeavaa päätöksentekomenettelyä sivutuotteesta tai jätteeksi luokittelun päättymisestä, toivotaan että ehdotukseen liitetään selkeät perustelut, ja tarkastellaan mikä olisi mahdollisen ilmoitusmenettelyn suhde laitoksen olemassa olevaan ympäristölupaan. Sihteeristö pyysi lisäksi aluehallintovirastoilta arviota millainen työmäärä niille aiheutuisi, jos kaikki EoW-päätökset keskitettäisiin aluehallintovirastoihin. Mikä olisi lisäresurssitarve, ottaen huomi-

oon että käsiteltäviksi voisi tulla myös kuntien ympäristöluvittamia pieniä laitoksia koskevia EoW-ratkaisuja? Pyydettiin myös täsmentämään, mikä tässä vaihtoehdossa olisi laitoksen ympäristöluvan suhde EoW-ratkaisuun.

Kokouksessa käytiin keskustelua myös siitä, mitä vaikutuksia EU:n tulevassa lannoiteasetuksessa säädettävillä biojätekompostin ja -mädätteen EoW-kriteereillä on YSL 32 §:ssä säädettyyn poikkeukseen jätevesi- ja sakokaivolietteen maatalouskäytön ympäristöluvanvaraisuudesta. EU:n lannoiteasetuksen mukaan jätevesilietteestä valmistettu komposti tai mädäte ei saa EoW-statusta. Toisaalta jätedirektiivin 26 artiklan mukaan lupavelvollisuudesta poikkeaminen edellyttää, että jätteen hyödyntäminen on rekisteröitävä. Kysyttiin, estyykö jatkossa omatoiminen sakokaivolietteen käsittely, jota nykyisin säännellään kuntien jätehuoltomääräyksillä. Mahdollista rekisteröintimenettelyä pidettiin vaativana. Lisäksi kysyttiin, milloin tällainen toiminta katsotaan ammattimaiseksi tai laitospäiseksi käsittelyksi.

Sihteeristö totesi, että valmistelussa on sovittava yhteen eri direktiivien ja säädösten vaatimukset. Lannoitekäyttöön liittyviä kysymyksiä ei todennäköisesti ehditä ratkaisemaan työryhmäkäsittelyn yhteydessä, vaan lainsäädännön muutostarpeet joudutaan arvioimaan myöhemmin. Joka tapauksessa nykyinen YSL 32 § on jossain määrin ristiriidassa direktiivin vaatimusten kanssa, koska 32 § 1 mom. 2 alakohdassa mainittujen jättemateriaalien käytöltä ei edellytetä rekisteröintiä.

Sihteeristö lupasi lähettää työryhmälle Suomen ympäristökeskuksessa valmistellun muistion ”Kansallisesti hyväksyttävien lannoitevalmisteiden jätteeksi luokittelun päätyminen”. Muistiota voi kommentoida 26.4.2019 saakka.

Tuottajavastuun vähimmäisvaatimukset, 2. käsittely

- Liite: Asialistan kohta 5, Muistio, tuottajavastuun vähimmäisvaatimukset

Tarja-Riitta Blauberg esitteli aiheen.

Keskustelussa kommentoitiin, että lainsäädännössä (JL 52 §) tulisi säätää uudelleenkäyttöverkostojen sijasta uudelleenkäyttöön valmistelun verkostojen ja korjausverkostojen pääsystä jätteeseen. Perusteluksi esitettiin, että direktiivin 11 art. koskee vain jätteen käsittelyä, jätteeseen pääsyä ja uudelleenkäytön valmistelua.

Yhdessä puheenvuorossa todettiin, että toimet uudelleenkäytön edistämiseksi koskevat muitakin jätteitä kuin pakkauksia, ja ehdotettiin jätelakiin erillistä pykälää, joka koskisi kaikkien toimijoiden uudelleenkäyttövaatimuksia.

Kannatettiin ehdotusta sisällyttää lainsäädäntöön tarkempia uudelleenkäyttötoimijoita koskevia säännöksiä. Asetukseen pitäisi laittaa ainakin sopimusvelvoite tavaran noutamiselle tuottajan järjestelmästä. Lisäksi tulisi selventää, koskeeko pääsyoikeus myös jakelijoiden vastaanottopisteitä vai ainoastaan tuottajien keräysjärjestelmiä. Pidettiin ongelmallisena, jos uudelleenkäytettäviä tuotteita voisi hakea suoraan myymälöistä. Hakumahdollisuus ehdotettiin keskitettäväksi tuottajayhteisöjen määrittelemiin toimipisteisiin.

Tarkennettiin, että omavalvontasuunnitelmavelvoite ei koske yksittäisiä tuottajia, jotka ovat liittyneet tuottajayhteisöön. Omavalvontaa pidettiin periaatteessa hyvänä, mutta epäiltiin sen olevan haastava pienille yrityksille.

Kokousaineiston mukaan tuottajien pitäisi asettaa julkisesti nähtäville tiedot jäsenten rahoitusosuuksista suhteessa markkinoille saatettujen tuotteiden määrään (JL 63.2 §). Keskustelussa pyydettiin tarkennusta

siihen, mitä tietoja tuottajayhteisöjen olisi käytännössä laitettava saataville. Materiaalikohtaiset kierrätysmaksut voitaisiin esittää, mutta yrityskohtaisia tietoja ei voida julkistaa.

Miljoonan euron liikevaihtorajan poistamisen epäiltiin aiheuttavan kohtuutonta taakkaa pienille yrityksille, eikä maksujen keventämismahdollisuus kompensoi riittävästi syntyvää lisätaakkaa. Lisäksi siitä arvioitiin aiheutuvan merkittävää lisätyötä viranomaisille, koska rekisteröintien määrä kasvaa merkittävästi. Yhdessä kommentissa ehdotettiin liikevaihtorajan poistamista asteittain direktiivin mahdollistaman 3 vuoden siirtymäajan aikana haittojen vähentämiseksi.

Tuottajien mukautettuja maksuosuuksia koskevaan ehdotukseen (63a §) tulisi lisätä direktiivissäkin oleva sanamuoto ”mahdollisuuksien mukaan”. Tämä antaisi tarvittavia joustomahdollisuuksia maksujen määrätymiseen.

Etäkauppaa koskevaa ehdotusta ehdittiin käsitellä vain pintapuolisesti. Yhdessä kommentissa ehdotusta pidettiin direktiivin vastaisena. Suurimmaksi ongelmaksi nimettiin ulkomaiselle toimijalle esitetty velvoite nimetä valtuutettu edustaja, koska direktiivi ei anna valtuuksia asettaa velvoitteita ulkomaisille toimijoille. Myös myyntialustalle esitetty toissijainen vastuu jätehuollon järjestämisestä on ongelmallinen, koska se voi kannustaa etämyyjää jättämään velvoitteensa hoitamatta.

Sihteeristö totesi, että alle miljoonan euron liikevaihdon poistaminen on saanut myös tukea tuottajilta, koska se tekee yritysten kohtelusta nykyistä tasapuolisemman ja vähentää vapaamatkustamista. Liikevaihtorajan aiheuttamia haittoja voidaan kompensoida kevennetyn maksun mahdollisuudella. SER-asetuksessa uudelleenkäyttötoimijoiden pääsy materiaaliin koskee vain tuottajayhteisöjen toimipisteitä, eikä jakelijoiden vastaanottopisteitä. Velvoitteesta asettaa julkisesti nähtäville tietoja rahoitusosuuksista sihteeristö totesi, että direktiivin sanamuoto tukisi tulkintaa, että nähtäville on asetettava myös yrityskohtaista tietoa. YM lupasi selvittää asiaa tarkemmin komissiolta.

Sihteeristö pyysi työryhmältä kommentteja uudelleenkäyttötoimijoiden pääsyn helpottamisesta keräysjärjestelmien hallussa olevaan jätteeseen uudelleenkäytön mahdollistamiseksi, erityisesti:

- voidaanko asiasta antaa jätelaissa yleisiä kaikkia tuoteryhmiä koskevaa, vai ennemmin esim. asetuksissa tuotekohtaisesti?
- millaisia edellytyksiä uudelleenkäytön valmistelun ja korjausverkostojen toimijoille pitäisi asettaa?

Mahdolliset muut asiat

Työryhmässä käsiteltävät aihekohtaiset muistiot kirjoitetaan jatkossa mahdollisuuksien mukaan samalla sisältörungolla kuin tätä kokousta varten laadittu tuottajavastuun vähimmäisvaatimuksia koskeva muistio. Tavoitteena on käyttää niitä pohjana työryhmän mietinnön valmistelussa. Rakenteen toimivuudesta toivotaan työryhmältä kommentteja.

Kommentit kaikkiin kokouksessa käsiteltyihin aiheisiin pyydettiin toimittamaan viimeistään perjantaina 26.4.2019.

Seuraavan kokouksen ajankohta

Seuraava kokous järjestetään tiistaina 14.5. klo 9-12 sisäministeriössä, Kirkkokatu 12, kokoushuone 242 Aleksanteri.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.05